

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการในสถานศึกษา
โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

.....

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนไว้ในมาตรา ๔ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายสำหรับการสนับสนุนและช่วยเหลือภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา มาตรา ๑๑ กล่าวถึงคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการให้การส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาโครงการต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนและจัดสรรเงินช่วยเหลือหรือทรัพย์สินอื่นให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาโดยคำนึงถึงลำดับความจำเป็นแห่งภาวะทุพโภชนาการของเด็กนักเรียนในแต่ละโรงเรียน

อาหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง และมีส่วนในการพัฒนาคนให้มีความสุข ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ โดยเฉพาะกับเด็กอายุระหว่าง ๖-๑๕ ปี จะสนใจสิ่งรอบตัว ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ และมีกิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้น อาหารจึงมีความจำเป็นสำหรับเด็กวัยนี้ในการเสริมสร้างความเจริญเติบโตของเด็ก การเรียนรู้ต่างๆ ให้เป็นไปด้วยดี (วุฒิสภาธนาคารสมองและหน่วยงานต่าง ๆ ๒๕๔๗:๔๘) ซึ่งสาระสำคัญนี้สอดคล้องกับทฤษฎี อาร์วินด์ (๒๕๓๘ : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า เด็กในวัย ๗-๑๒ ปี ถ้าได้รับอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการก็จะทำให้เด็กไม่มีโอกาสเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ทั้งทางร่างกายและสติปัญญา ความด้อยหรือความชะงักงันในการเจริญเติบโตทางปัญญาจะเกิดขึ้น เด็กจะเรียนหนังสือได้ไม่ดีเท่าที่ควร ไม่มีกำลังและสมาธิในการเรียน การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทำได้ไม่เต็มที่

จากความจำเป็นและความสำคัญของอาหารที่มีต่อประชากรในวัยเรียนดังกล่าว รัฐบาลทุกยุคสมัยจึงได้ตระหนักและให้ความสำคัญของการได้รับสารอาหารที่มีคุณค่ามีประโยชน์ตามหลักโภชนาการ ตลอดจนมุ่งที่จะแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้รับอาหารอย่างถูกต้องตามหลักโภชนาการ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทั้งทางร่างกายและสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยเรียนระดับประถมศึกษา จึงกำหนดให้มีการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น โดยที่โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาได้เริ่มดำเนินการครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งมีกรมสามัญศึกษาเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการอาหารและโภชนาการแห่งชาติ และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดเลี้ยงอาหารกลางวันในโรงเรียน (เฉลิม บุญธรรมเจริญ :๒๕๒๗) ซึ่งในช่วง ๒๐ ปีแรกนั้น โครงการไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ ทำให้ต้องขอความช่วยเหลือจากองค์การหรือมูลนิธิต่างประเทศเข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญด้านคุณภาพประชากรในการพัฒนาประเทศ เพราะพบว่า นักเรียนจำนวนมากยังขาดแคลนอาหารกลางวัน โดยได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ทำให้การเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เกิดภาวะทุพโภชนาการ รัฐบาลจึงได้บรรจุแผนอาหารและโภชนาการลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ โดยกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาชั้นสูงร่วมมือกันดำเนินการ และในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนดำเนินโครงการอาหารกลางวันครบทุกโรงเรียนก่อนวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐ เพื่อเฉลิมฉลองครบรอบ ๖๐ พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ภายใต้คำขวัญ “ฉลอง ๖๐ พรรษามหาราชา เด็กประถมศึกษาไม่หิวโหย ”

ในระยะต่อมาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้ดำเนินโครงการอาหารกลางวันตลอดมาอย่างต่อเนื่อง

เพื่อเป็นการติดตามและประเมินโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา จึงกำหนดมาตรฐาน และตัวชี้วัด พร้อมแบบประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการ ให้สถานศึกษาประเมินผลและรายงานตามลำดับ

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑ เพื่อกำหนดมาตรฐานอาหารและโภชนาการ และแบบประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการ

๑.๒ เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา

๑.๓ เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินโครงการอาหารกลางวันได้มาตรฐานอาหารและโภชนาการ

๒. หลักเกณฑ์การดำเนินงาน

๒.๑ มาตรฐานอาหารและโภชนาการ จำนวน ๕มาตรฐาน

๒.๑.๑ มาตรฐานด้านนโยบายการส่งเสริมอาหารและโภชนาการ

๒.๑.๒ มาตรฐานด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ(แผนงานโครงการรองรับ
มีคณะกรรมการ)

๒.๑.๓ มาตรฐานด้านการดำเนินงาน

๒.๑.๔ มาตรฐานด้านการส่งเสริมความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ

๒.๑.๕ มาตรฐานด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

๒.๒ โรงเรียนที่ต้องดำเนินการประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการ

๒.๒.๑ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒.๒.๒ โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

๒.๒.๓ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

๒.๒.๔ โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๒.๕ โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

๒.๒.๖ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๒.๒.๗ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

๒.๒.๘ โรงเรียนในสังกัดมหาวิทยาลัย

๒.๓ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการ

๒.๓.๑ ผู้บริหารโรงเรียน

๒.๓.๒ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๓ นักเรียน

๒.๓.๔ ผู้ปกครอง

๒.๔ ระยะเวลาในการประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการโรงเรียนดำเนินการทุกภาคเรียนในเดือนตุลาคม และเดือนเมษายน ของทุกปี

วิธีการดำเนินงาน

๑. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแจ้งรายละเอียดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการ
๒. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งโรงเรียนถึงหลักเกณฑ์และวิธีการมาตรฐานและตัวชี้วัด พร้อมแบบประเมินเพื่อประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการในโรงเรียน
๓. การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน

๓.๑ การประเมินระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานอื่น พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการประมวลผลการประเมินดังนี้

๓.๑.๑	ผู้อำนวยการสำนักงาน	ประธานคณะกรรมการ
๓.๑.๒	รองผู้อำนวยการที่รับผิดชอบ	รองประธานคณะกรรมการ
๓.๑.๓	ผู้แทนสาธารณสุขอำเภอ/จังหวัด	กรรมการ
๓.๑.๔	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กรรมการ
๓.๑.๕	ผู้แทนผู้บริหารโรงเรียน	กรรมการ
๓.๑.๖	ผู้แทนครูผู้สอน	กรรมการ
๓.๑.๗	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน	กรรมการ
๓.๑.๘	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา	กรรมการและเลขานุการ
๓.๑.๙	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาที่รับผิดชอบ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๓.๒ การประเมินระดับโรงเรียนให้แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินดังนี้

๓.๒.๑	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ประธานกรรมการ
๓.๒.๒	ครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน	กรรมการ
๓.๒.๓	เจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลหมู่บ้าน/ตำบล/อสม.	กรรมการ
๓.๒.๔	ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
๓.๒.๕	ผู้แทนผู้ประกอบการ	กรรมการ
๓.๒.๖	ผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง	กรรมการ
๓.๒.๗	ผู้แทนจาก อปท อบจ	กรรมการ
๓.๒.๘	ผู้แทนทางศาสนา/ผู้แทนชุมชน	กรรมการ
๓.๒.๙	ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน	กรรมการและเลขานุการ

๔. ให้คณะกรรมการประเมินระดับโรงเรียน/หน่วยงานอื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน คำอธิบาย และดำเนินการประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการจัดทำแบบสรุปการประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการ ส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
๕. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานอื่นติดตามและประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการ โรงเรียนในสังกัด
๖. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานอื่นดำเนินการประมวลผลการประเมินของโรงเรียนและเขตสรุปผลประเมินมาตรฐานอาหารและโภชนาการ ส่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๗. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปผลและจัดทำรายงานผลต่อคณะรัฐมนตรี